

NACRT

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

PRIJEDLOG

**ZAKONA O CENTRU ZA PRAĆENJE POSLOVANJA ENERGETSKOG
SEKTORA I INVESTICIJA, S KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA**

Zagreb, veljača 2012. godine

PRIJEDLOG ZAKONA O CENTRU ZA PRAĆENJE POSLOVANJA ENERGETSKOG SEKTORA I INVESTICIJA

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga Zakona sadržana je u odredbi članka 2. stavka 4. podstavak 1. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine broj 85/11 – pročišćeni tekst“).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM, TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

a) Ocjena stanja

Trgovačka društva u kojima Republika Hrvatska ima dionice i udjele, posebno u energetskom sektoru, predstavljaju značajan dio bruto društvenog proizvoda, zaposlenosti i tržišne kapitalizacije. Njihovo poslovanje je od velikog značaja za građane i sve dijelove poslovnog sektora. Slijedom navedenoga, upravljanje u tim trgovačkim društvima je od presudne važnosti za osiguravanje njihovog pozitivnog doprinosa cjelokupnoj ekonomskoj učinkovitosti i konkurentnosti države.¹

U proteklom razdoblju, investicije koje su se odvijale u tim trgovačkim društvima ili koje su od njih vođene te koje su vođene od strane tijela državne uprave često su bile bez sustavne kontrole i praćenja Vlade Republike Hrvatske kao imatelja vlasničkih ovlasti. To je imalo za posljedicu da su neke investicije bile neučinkovite, nekoordinirane, neisplative a i upitne u odnosu na ostvarenje općih ciljeva i strategije razvoja.

Republika Hrvatska kao država često je u nesuglasju između proklamiranih ciljeva svojih gospodarskih politika, s jedne strane, i potrebe profitabilnog poslovanja trgovačkih društava u kojima je imatelj dionica i udjela, s druge strane.

¹ Izvor: Smjernice OECD-a za korporativno upravljanje u državnim tvrtkama

U prethodnom razdoblju uočeno je da Vlada Republike Hrvatske, u obavljanju vlasničkih ovlasti u trgovačkim društvima u kojima ima dionice i udjele, nije dovoljno jasno i snažno deklarirala ciljeve svog vlasništva, odnosno nesustavno ih je mijenjala i nije u dovoljnoj mjeri vodila brigu o utjecaju na operativno poslovanje društava. Isto tako, uočeno je da umjesto jasnih pravila i razgraničenja odgovornosti između vlasnika, nadzornog odbora i uprave društva, postoje paralelni sustavi koji otvaraju prostor za arbitrarnost, nedovoljnu odgovornost i potiru jasna razgraničenja odgovornosti na svim razinama.

Kako bi se izbjegao nepotreban politički utjecaj ili pasivna državna vlasnička uloga, od izuzetne je važnosti za vlasničko tijelo da se usmjeri na učinkovito ostvarivanje vlasničkih prava. Država kao vlasnik trebala bi se, u pravilu, ponašati kao svaki veliki dioničar kada je u poziciji da značajno utječe na trgovačko društvo i da bude informiran i aktivan dioničar kad ima manjinski udio. Uputno je da svoja vlasnička prava ostvaruje u cilju da zaštiti svoje vlasništvo i optimizira njegovu vrijednost.²

U pogledu investicija, uočeno je da su, u nedostatku strategije investiranja i praćenje investicija, tijela državne uprave prespora u donošenju odluka, što dovodi do pogoršanja uvjeta financiranja i pogoršanja drugih okolnosti relevantnih za uspješnu realizaciju neke investicije.

Isto tako, uočeno je i da nadzorni odbori nemaju jasno postavljene ciljeve, što rezultira nemogućnošću donošenja strategije i praćenja poslovanja. U nedostatku ciljeva postavljenih od strane vlasnika, izostaje strateško upravljanje investicijama i nadziranje njihove provedbe. Prisutan je i trend prevelikog utjecaja uprava na članove nadzornog odbora te neprovođenje sustava nadzora kroz internu reviziju, politiku imenovanja i nagrađivanja.

Država treba djelovati kao informiran i aktivan vlasnik i ustanoviti jasnu i konzistentnu vlasničku politiku, osiguravajući da se upravljanje u trgovačkim društvima obavlja na transparentan i odgovoran način, s potrebnim stupnjem profesionalnosti i učinkovitosti. Takva politika pružit će trgovačkim društvima, tržištu i široj javnosti predvidljivost i jasno razumijevanje ciljeva države kao vlasnika, kao i njenih dugoročnih obveza.³

² Ibidem

³ Ibidem

Slijedom navedenog, predlaže se donošenje ovoga Zakona koji je izrađen uvažavajući Smjernice OECD-a za korporativno upravljanje u državnim tvrtkama i pozitivna iskustva drugih zemalja (primjerice Finska, Francuska, Austrija, Slovenija, itd.), a sve s ciljem iznalaženja rješenja za poboljšanje financijske učinkovitosti društava u energetske sektoru u kojima država ima dionice i udjele, te odgovarajućeg i ciljanog usmjeravanja financijskih sredstava na način koji osigurava najveći i dugoročni ekonomski povrat, stabilan rast, te centralizirano i sustavno praćenje investicija u Republici Hrvatskoj.

b) Osnovna pitanja koja se trebaju urediti Zakonom

U pronalaženju ravnoteže između nadležnosti države za aktivno izvršavanje njenih vlasničkih funkcija i istovremenog suzdržavanja od nametanja pretjeranog i neprimjerenog političkog utjecaja na rad i upravljanje trgovačkih društava, ovim Zakonom se uređuje praćenje poslovanja energetske sektora i investicija.

Nadalje, Zakonom se predlaže da država svoju vlasničku funkciju provodi putem centraliziranog tijela koje djeluje neovisno i u skladu s javno objavljenom vlasničkom politikom i u tom smislu, predlaže se osnivanje Centra za praćenje poslovanja energetske sektora i investicija, utvrđuju se poslovi koji čine djelatnost Centra, tijela Centra i njihove ovlasti, financiranje Centra i druga pitanja od značaja za rad Centra.

c) Posljedice koje će donošenjem zakona proisteci

Predložena zakonska rješenja dobar su pravni okvir kojim će se doprinijeti povećanju financijske učinkovitosti i transparentnosti poslovanja, ubrzanju procesa odlučivanja u trgovačkim društvima u energetske sektoru, s odgovarajućim i ciljanim usmjeravanjem financijskih sredstava na način koji osigurava najveći i dugoročni ekonomski povrat, stabilan rast te centralizirano i sustavno praćenje investicija u Republici Hrvatskoj, kao i koordinaciju i vođenje investicija javno privatnog partnerstva u kojima sudjeluju tijela državne uprave, a izvan područja infrastrukture.

III. IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona potrebno je osigurati sredstva iz Državnog proračuna u iznosu 1.000.000,00.- kn (milijun kuna) na poziciji Ministarstva gospodarstva, za početak rada Centra.

IV. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Odredbom članka 159. Poslovnika Hrvatskog sabora (Narodne novine br. 6/02-pročišćeni tekst, 41/02, 91/03, 58/04, 39/08 i 86/08) predviđena je mogućnost donošenja Zakona po hitnom postupku, ukoliko to, između ostalog, zahtijevaju osobito opravdani razlozi ili otklanjanje većih poremećaja u gospodarstvu. Predlagatelj drži da su radi razloga i okolnosti navedenih u ocjeni postojećeg stanja, ispunjeni uvjeti za donošenje ovog Zakona po hitnom postupku.

V. TEKST KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA, S OBRAZLOŽENJEM

Uz Prijedlog Zakona prilaže se tekst Konačnog prijedloga Zakona o osnivanju Centra za praćenje poslovanja energetskeg sektora i investicija, s obrazloženjem.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O CENTRU ZA PRAĆENJE POSLOVANJA ENERGETSKOG SEKTORA I INVESTICIJA

I. OPĆE ODREDBE

Predmet Zakona

Članak 1.

Ovim se Zakonom uređuje praćenje poslovanja energetskog sektora i investicija te osnivanje Centra za praćenje poslovanja energetskog sektora i investicija, kao strateški interes Republike Hrvatske, uvažavajući opće pravne akte koji reguliraju područje poslovanja i investicija, te prava i obveze trgovačkih društava utvrđene energetskim zakonima i općim propisima o trgovačkim društvima

Ciljevi

Članak 2.

Ovaj Zakon donosi se u cilju povećanja financijske učinkovitosti i transparentnosti poslovanja, ubrzavanja procesa odlučivanja u trgovačkim društvima u energetskom sektoru, te odgovarajućeg i ciljanog usmjeravanja financijskih sredstava na način koji osigurava najveći i dugoročni ekonomski povrat, stabilan rast, te centralizirano i sustavno praćenje investicija u Republici Hrvatskoj.

Poslovi od interesa za Republiku Hrvatsku

Članak 3.

Praćenje poslovanja energetskog sektora i investicija iz članka 4. ovoga Zakona poslovi su od interesa za Republiku Hrvatsku.

Značenje pojedinih pojmova

Članak 4.

(1) U smislu ovoga Zakon, pojam energetski sektor ima značenje trgovačkih društava u kojima je Republika Hrvatska imatelj dionica i udjela i koja obavljaju sljedeće djelatnosti:

- istraživanje i eksploataciju nafte i plina, proizvodnju naftnih derivata te trgovinu naftnim derivatima i prirodnim plinom,
- transport nafte naftovodima, transport naftnih derivata produktovodima i drugim oblicima transporta, skladištenje nafte i naftnih derivata,
- transport i skladištenje plina, LNG terminali,
- proizvodnju, prijenos, distribuciju i opskrbu električne energije, vođenje elektroenergetskog sustava, organiziranje tržišta električnom energijom,
- proizvodnju opreme i postrojenja za proizvodnju, prijenos i distribuciju električne energije, kao i opreme za primjenu u području transporta i industrije,
- proizvodnja i distribucija topline,
- obnovljivi izvori energije.

(2) U smislu ovoga Zakona, pojam investicije ima značenje investicijskih projekata koje provode Republika Hrvatska i pravne osobe u kojima je Republika Hrvatska imatelj dionica ili udjela, ukoliko vrijednost investicije prelazi iznos od deset milijuna kuna.

(3) U smislu ovoga Zakona, pod investicijama smatraju se i investicijski projekti javno privatnog partnerstva u kojem sudjeluju tijela državne uprave bez obzira na vrijednost investicije.

(4) Iznimno od stavka 3. ovoga članka, investicijama u smislu ovoga Zakona ne smatraju se investicijski projekti javno privatnog partnerstva u području infrastrukture.

II. CENTAR ZA PRAĆENJE POSLOVANJA ENERGETSKOG SEKTORA I INVESTICIJA

Pravni položaj Centra

Članak 5.

(1) Osniva se Centar za praćenje poslovanja energetskog sektora i investicija (u daljnjem tekstu: Centar).

(2) Centar je pravna osoba s javnim ovlastima, koja obavlja poslove u okviru djelatnosti propisane ovim Zakonom.

(3) Sjedište Centra je u Zagrebu.

(4) Ustrojstvo, način odlučivanja i rada Centra te druga pitanja značajna za obavljanje djelatnosti Centra, koja nisu uređena ovim Zakonom, uređuju se Statutom Centra.

(5) Na pravni status radnika Centra primjenjuju se opći propisi o radu.

Djelatnost Centra

Članak 6.

(1) Djelatnost Centra čine sljedeći poslovi:

- analiza poslovanja i planova razvoja trgovačkih društava;
- izrada prijedloga Strategije investicija u energetsom sektoru, kao sastavnog dijela cjelovite Strategije upravljanja državnom imovinom;
- stručna potpora izrade prijedloga programa investicija na temelju višegodišnjih i godišnjih programa u energetsom sektoru;
- stručna potpora i sudjelovanje u izradi prijedloga programa investicija;
- stručna potpora i sudjelovanje u pripremi natječaja i odabiru strateškog partnera;
- stručna potpora u pripremi i ugovaranju investicija u energetsom sektoru;
- pružanje stručne pomoći u realizaciji strateških projekata za financiranje i pronalaženje strateških partnera za financiranje;
- izrada pravila praćenja investicija za trgovačka društva iz članka 4. ovoga Zakona;
- izrada i vođenje Registra svih investicija u smislu članka 4. stavka 2. i 3.;
- vođenje i koordinacija investicijskih projekata javno privatnog partnerstva;

- uspostavljanje i razvijanje suradnje s nadležnim tijelima državne uprave, tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravnim osobama s javnim ovlastima i drugim pravnim osobama;
- uspostavljanje i razvijanje suradnje s međunarodnim institucijama iz područja poticanja i razvoja investicija, a osobito investicija u energetsom sektoru;
- praćenje i analiza provedbe smjernica i pravila planiranja, odobravanja i praćenja investicija u energetsom sektoru, te predlaganje ministru nadležnom za gospodarstvo poduzimanje mjera za otklanjanje uočenih nedostataka;

(2) Pored poslova iz stavka 1. ovoga članka, Centar obavlja i druge poslove po nalogu Vlade Republike Hrvatske u okviru djelatnosti Centra propisane ovim Zakonom.

(3) Poslove ustrojavanja i vođenja Registra investicija i donošenja pravila praćenja investicija Centar obavlja kao javne ovlasti.

Tijela Centra

Upravni Odbor

Članak 7.

- (1) Centar ima Upravni odbor koji se sastoji od predsjednika i tri člana.
- (2) Predsjednik Upravnog odbora zastupa Centar i rukovodi njenim radom. Djelokrug rada članova Upravnog odbora propisat će se Statutom Centra.
- (3) Odluke iz djelokruga Centra Upravni odbor donosi većinom glasova svih članova. Ako za donošenje odluke nije postignuta većina glasova, odlučujući je glas predsjednika Upravnog odbora.
- (4) Predsjednika i članove Upravnog odbora Centra imenuje i razrješava Vlada Republike Hrvatske, na prijedlog ministra nadležnog za gospodarstvo.
- (5) Članovi Upravnog odbora Centra imenuju se za razdoblje od četiri godine i mogu biti ponovno imenovani.

Uvjeti za imenovanje članova Upravnog odbora

Članak 8.

Članom Upravnog odbora Centra može se imenovati osoba koja:

- ima završen stručni studij ili preddiplomski sveučilišni studij i završen preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studiji;
- ima najmanje 5 godina radnog iskustva na poslovima korporativnog upravljanja;
- nema zapreka za imenovanje prema članku 239. stavka 2. Zakona o trgovačkim društvima;
- se kao fizička osoba ne bavi poslovima iz predmeta poslovanja društava iz Članka 4., stavka 1., odnosno da se tim poslovima ne bavi pravna osoba čiji je on član, izvršni direktor, član uprave ili član upravnog odnosno nadzornog odbora.

Ovlasti Upravnog odbora

Članak 9.

Upravni odbor Centra:

- donosi Statut Centra, uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske;
- utvrđuje Prijedlog strategije investicija u energetske sektoru;
- donosi pravila praćenja investicija;
- donosi smjernice iz članka 6. ovoga Zakona;
- donosi akte potrebne za rad i poslovanje Centra, godišnji program rada, financijski plan i godišnji obračun;
- obavlja i druge poslove iz članka 6. ovoga Zakona, Statuta Centra i drugih posebnih propisa.

Nadzorni odbor

Članak 10.

- (1) Centar ima Nadzorni odbor od dva člana kojeg čine ministar nadležan za gospodarstvo i ministar nadležan za financije.
- (2) Nadzorni odbor provodi nadzor nad poslovanjem Centra, daje suglasnost Upravnom odboru na godišnji program rada Centra, financijski plan i godišnji obračun, daje Upravnom odboru Centra prijedloge i mišljenja o pojedinim pitanjima te obavlja druge poslove određene statutom Centra.
- (3) Nadzorni odbor odluke donosi usuglašavanjem, a u slučaju da o pojedinom pitanju nije postignuta suglasnost odlučujući glas ima ministar nadležan za gospodarstvo.

Financiranje Centra

Članak 11.

- (1) Sredstva za početak rada Centra osiguravaju se u Državnom proračunu iz proračuna Ministarstva gospodarstva.
- (2) Centar će se financirati iz :
 - naknada za pripremu i vođenje investicija iz članka 4. ovoga Zakona na temelju sporazuma Centra i subjekata koji su nositelji investicija,
 - drugih sredstava ostvarenih iz obavljanja svoje djelatnosti.
- (3) Centar se može financirati i sredstvima kao što su, donacije, krediti, sredstva međunarodne pomoći, sredstva iz instrumenata programa i fondova Europske unije i drugih sredstava prema posebnom zakonu.

Imovina

Članak 12.

(1) Imovinu Centra čine sredstva za rad pribavljena od osnivača, stečena pružanjem usluga iz propisane djelatnosti i pribavljena iz drugih izvora sukladno zakonu.

(2) Centar ne može bez suglasnosti Vlade Republike Hrvatske steći, opteretiti ili otuđiti nekretninu ili drugu imovinu čija je vrijednost veća od vrijednosti utvrđene Statutom.

Registar investicija

Članak 13.

(1) Centar ustrojava i vodi Registar investicija iz članka 6. ovoga Zakona.

(2) Način ustrojavanja, sadržaj i vođenje Registra investicija propisuje Vlada Republike Hrvatske, uredbom.

Izvješćivanje

Članak 14.

(1) Centar je dužan izraditi i dostaviti Vladi Republike Hrvatske putem ministarstva nadležnog za gospodarstvo izvješće o stanju i provedbi investicija u energetske sektoru, svakih šest mjeseci.

III. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 15.

(1) Vlada Republike Hrvatske će, najkasnije u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, imenovati predsjednika i članove Upravnog odbora Centra.

(2) Upravni odbor Centra će, u roku od 15 dana od dana imenovanja, utvrditi prijedlog Statuta i dostaviti ga Vladi Republike Hrvatske radi davanja suglasnosti.

Članak 16.

Ovlašćuje se ministar nadležan za gospodarstvo da odredi osobu koja će obaviti pripreme za početak rada i upis Centra u sudski registar.

Članak 17.

Vlada Republike Hrvatske donijet će uredbu iz članka 13. ovoga Zakona, u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 18.

Ovaj Zakon stupa na snagu danom objave u „Narodnim novinama“.

O B R A Z L O Ž E N J E

Uz članak 1.

Ovim člankom se uređuje predmet Zakona, propisuje se da se Zakonom uređuje praćenje poslovanja energetskog sektora i investicija te osnivanje Centra za praćenje poslovanja u energetskom sektoru i investicija, kao strateški interes Republike Hrvatske.

Uz članak 2..

Ovim člankom utvrđuju se ciljevi Zakona. Propisuje se da se Zakon donosi u cilju povećanja financijske učinkovitosti i transparentnosti poslovanja, ubrzavanja procesa odlučivanja u trgovačkim društvima u energetskom sektoru, te odgovarajućeg i ciljanog usmjeravanja financijskih sredstava na način koji osigurava najveći i dugoročni ekonomski povrat, stabilan rast, te centralizirano i sustavno praćenje investicija u Republici Hrvatskoj.

Uz članak 3.

Određuje se da su praćenje poslovanja energetskog sektora i investicija poslovi od interesa za Republiku Hrvatsku.

Uz članak 4.

Ovim člankom određuje se značenje temeljnih pojmova iz ovoga Zakona i to pojmova energetski sektor i investicije.

Uz članke 5. do članka 10.

Ovim člancima se uređuje osnivanje Centra, pravni položaj, djelatnost i tijela Centra.

Uz članak 11.

Ovim člankom uređuje se način financiranja Centra. Propisuje se da će se sredstva za početak rada Centra osigurati se u Državnom proračunu iz proračuna Ministarstva gospodarstva te da će se Centar financirati: iz naknada za pripremu i vođenje investicija iz članka 4. ovoga

Zakona na temelju sporazuma Centra i subjekata koji su nositelji investicija te iz drugih sredstava ostvarenih iz obavljanja svoje djelatnosti.

Prijedlogom Zakona ostavlja se mogućnost da se Centar financira sredstvima kao što su, donacije, krediti, sredstva međunarodne pomoći, sredstva iz instrumenata programa i fondova Europske unije i drugih sredstava prema posebnom zakonu.

Uz članak 12.

Utvrđuje se da imovinu Centra čine sredstva za rad pribavljena od osnivača, stečena pružanjem usluga ili pribavljena iz drugih izvora sukladno zakonu te da Centar ne može bez suglasnosti Vlade Republike Hrvatske steći, opteretiti ili otuđiti nekretninu ili drugu imovinu čija je vrijednost veća od vrijednosti utvrđene Statutom.

Uz članak 13.

Ovim se člankom propisuje da Centar ustrojava i vodi Registar investicija, a način ustrojavanja, sadržaj i vođenje Registra propisuje Vlada Republike Hrvatske uredbom.

Uz članak 14.

Propisuje se obveza Centru da izrađuje i dostavlja Vladi Republike Hrvatske putem ministarstva nadležnog za gospodarstvo, izvješće o stanju i provedbi investicija u energetske sektoru, svakih šest mjeseci.

Uz članke 15., 16. i 17.

Ovim člancima uređuju se prijelazne odredbe te se utvrđuje obveza Vladi Republike Hrvatske, da najkasnije u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, imenuje predsjednika i članove Upravnog odbora Centra, utvrđuje se obveza Upravnom odboru Centra, da u roku od 15 dana od dana imenovanja, utvrdi prijedlog Statuta i dostavi ga Vladi Republike Hrvatske radi davanja suglasnosti.

Ovlašćuje se ministar nadležan za gospodarstvo da odredi osobu koja će obaviti pripreme za početak rada i upis Centra u sudski registar.

Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da donese uredbu o ustroju, sadržaju i vođenju Registra iz članka 13. ovoga Zakona, u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Uz članak 18.

Ovim člankom propisuje se stupanje na snagu Zakona.